

André Groeneveld

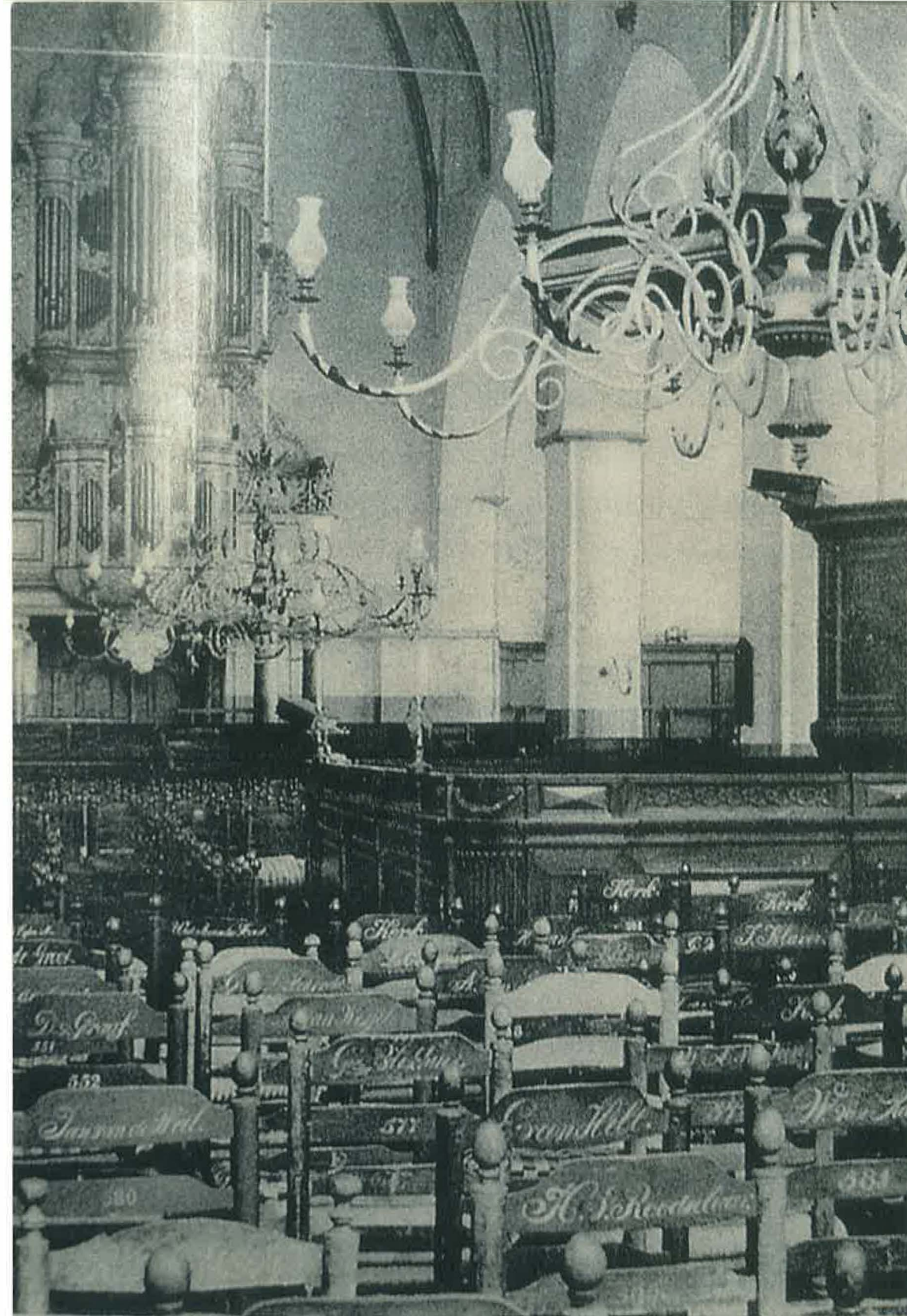
In 1967 kocht de Vereniging Vrienden van het Zuiderzeemuseum op een kerkveiling veertig kerkstoelen, afkomstig uit de in 1540 gebouwde Nederlands Hervormde Grote Kerk of St. Catharinakerk te Nijkerk. Dat kwam goed van pas, want het Zuiderzeemuseum was een jaar eerder begonnen met de herbouw van de Wieringerkapel uit Den Oever, het eerste gebouw in het Buitenmuseum.

Kerkstoel van C.L. Jurling in onze Wieringerkapel, 2010

Kerk stoelen

van
de families
Van Elfrinkhof
en
Jurling

Kerkstoelen op de oorspronkelijke locatie in de Grote Kerk of St. Catharinakerk te Nijkerk, rond 1900

Ned. Herv. Kerk — Nijkerk

Coenradus Lambertus Jurling (1811-1890)

Knopstoelen

De kerkstoelen zijn zogenoemde knopstoelen uit vermoedelijk de tweede helft van de negentiende eeuw. Sommige stoelen zijn van eikenhout gemaakt, andere van beukenhout. Maat en vorm wijken per stoel enigszins af. Geen enkele stoel is dus identiek, maar ze horen bij elkaar en komen allemaal uit dezelfde kerk. Ze zijn ook bijzonder fraai en ambachtelijk gemaakt. In 2005 zijn de kerkstoelen door meubelrestaurator Lisette van Baars geres- taureerd. Vier stoelen moesten vanwege houtworm worden 'opgeofferd'. Sommige onderdelen zijn bewaard gebleven, zoals de rugpanden en voetsteu- nen. Ze kwamen terecht in de overgebleven stoelen. De stoelen staan inmiddels weer te pronken in de Wieringer kapel. Sommige hebben een lage rugleuning. Daarop zaten vrouwen die een lange

kanten muts droegen. Alle stoelen zijn steenrood geschilderd en voorzien van een rieten zitting. Op de lenderegel van de rugleuning prijkt in sierlijke letters het woord *Kerk*. Er zijn ook diverse stoelen waarop een achternaam staat, zoals *Van den Hoorn*, *Vd Langemheen*, *Kuipers*, *Renes*, *v. Wynen*, *Jurling*. Enkele weken geleden is daar de stoel van *Joh. v. Elfrinkhof* bijgekomen; een schenking van zijn familie.

Dat de notabelen van de stad Nijkerk een persoon- lijke stoel hadden is niet vreemd. Maar wie ze waren en welk beroep ze hadden, ligt grotendeels in het duister. Door de schenking van de stoel van *Joh. v. Elfrinkhof* is meer duidelijk geworden. Dat geldt overigens ook voor de reeds in de collectie aanwe- zige stoel van *C.L. Jurling*.

Recent geschonken kerkstoel van Joh. van Elfrinkhof

Prijsopgave in 1880

Johannes van Elfrinkhof (1821-1892)

De familie Van Elfrinkhof

De familie Van Elfrinkhof wordt voor het eerst vermeld bij een inschrijving als poorter van Harderwijk. Eén tak verhuisde in de achttiende eeuw naar Amsterdam en stierf prompt uit. De nog steeds levende tak woont in de streek van herkomst. De nazaten vestigden zich op hun van moederszijde aangeërfde bezit te Nijkerk. Lambertus van Elfrinkhof (1795-1867) trouwde op 11 april 1818 met Antje van Gelder (1784-1874). De familie Van Gelder bezat het ook nu nog bestaande voor-

name *Huis met de Bijenkorf*, gelegen aan de Koetsendijk 45. In die tijd was Nijkerk de grootste stad op de Veluwe. De naam stamt af van de nieuwe kerk die werd gebouwd nadat een kapel bij een veenbrand in 1221 was verwoest.

Sinds zijn huwelijk behoorde Van Elfrinkhof tot de plaatselijke notabelen van Nijkerk. Lambertus, van oorsprong tabaksplanter, werd lid van de gemeenteraad en later wethouder van Nijkerk. Tevens werd hij ontvanger (ambtenaar, soort penningmeester) van de polder Arkemheen. Deze polder is een van de oudste van Nederland, ontstaan nadat Hertog Reinoud III op 28 maart 1356 enkele onderdanen het recht verleende het gebied te bedijken. Het unieke is dat de oorspronkelijke verkavelingsstructuur met zijn bochtige sloten en slenken, ontstaan door getijdenstromen van de Zuiderzee, behouden is gebleven. Pas in 1985 is het polderdistrict Arkemheen opgeheven en opgegaan in het Waterschap Veluwe. Inmiddels is de polder uitgeroepen tot Nationaal Landschap.

Veel publieke functies van Lambertus van Elfrinkhof waren erfelijk. Zo werd zijn zoon Johannes van Elfrinkhof (1821-1892) ook gemeenteraadslid van Nijkerk en eveneens ontvanger van de polder van Arkemheen. Deze Johannes was de oorspronkelijke eigenaar van de kerkstoel die nu aan het Zuiderzeemuseum is geschonken.

Zijn aangetrouwde neef, de architect Coenradus Lambertus Jurling (1811-1890), bezat eveneens een kerkstoel die al bij de aankoop in 1967 in het Zuiderzeemuseum terecht kwam. Mieske van Elfrinkhof, dochter van Johannes van Elfrinkhof (1905) trouwde in 1965 met haar buurjongen, Hein Jurling. Hein is een achterkleinzoon van Coenradus Lambertus Jurling. Een saillant detail is dat Coenradus Lambertus Jurling architect is van het Burgerweeshuis in Nijkerk waarvan Johannes van Elfrinkhof later regent werd.

In de serie kerkstoelen die de Vereniging Vrienden van het Zuiderzeemuseum kocht bevindt zich ook de stoel van *Vd Langemheen*, die als inspiratiebron diende voor de *Zuiderzeestoel* van Richard Hutten. Deze Vd Langemheen was waarschijnlijk dijkgraaf van de polder Arkemheen. De zoon van Johannes van Elfrinkhof, Jan (geb. 1865), was eveneens grondeigenaar, gemeenteraadslid en wethouder van Nijkerk. Hij werd net als zijn zoon Johannes (geb. 1905) dijkgraaf van Arkemheen. Johannes was ook regent van het weeshuis van Nijkerk. Veel functies gingen dus over van vader op zoon, waarschijnlijk samen met de kerkstoelen.

Na restauratie zal de kerkstoel van Joh. van Elfrinkhof samen met de stoel van zijn aangetrouwde neef C.L. Jurling te zien zijn in de Wieringer kapel in het Buitenmuseum.